

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

TYPOLOGIE ITALSKÝCH ADJEKTIV FUNGUJÍCÍCH
JAKO ADVERBIA

Vedoucí práce: doc. Mgr. Pavel Štichauer, Ph.D.

Autor práce: Kamila Kmeťová

Studijní obor: Italský jazyk

Ročník: 4.

2015

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. V platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. Zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledky obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích 11. května 2015

Kmeťová Kamila

PODĚKOVÁNÍ

Velice ráda bych poděkovala panu doc. Mgr. Pavlu Štichauerovi, Ph.D., za odborné vedení této bakalářské práce, za vstřícné jednání, cenné rady a připomínky a rovněž za čas, který mi během psaní této práce věnoval.

ANOTACE

Hlavním tématem této bakalářské práce je typologie italských adjektiv fungujících jako adverbia. Práce je rozdělena na část teoretickou a analytickou.

Teoretická část se zabývá základní charakteristikou italských adjektiv, adverbii a adjektiv ve funkci adverbii. Druhá kapitola je věnována členění těchto dvou slovních druhů podle jednotlivých hledisek.

V části analytické je vyhotoven seznam adjektiv fungujících jako adverbia. Za pomoci italských korpusů jsou vytvořeny vzorky daných sloves, s nimiž tato konvertovaná adverbia utváří konstrukce. Posléze jsou adjektiva rozdělena dle možnosti odvození příslušného adverbia. U adjektiv, která disponují touto schopností, jsou obě přípustné konstrukce rozebrány po sémantické stránce.

Cílem této práce je vytvořit co nejrozsáhlejší seznam adjektiv fungujících jako adverbia a hlouběji je prozkoumat.

ANNOTATION

The main theme of this bachelor's thesis is the typology of Italian adjectives working as adverbs. This work is divided into two parts: theoretical and analytical.

The theoretical part deals with the basic characteristic of adjectives, adverbs and adjectives, which work as adverbs. The second chapter of this part is devoted to the structuring of these two word classes according to particular characteristics.

The analytical part is based on a drawn up list of adjectives working as adverbs. With the assistance of Italian corpuses there are made samples of given verbs, which are together with the converted adverbs used for creating those constructions. Afterwards the adjectives are sorted out depending on the possibility of deriving the appropriate adverb. For adjectives handling this ability are both permissible constructions analyzed through semantic site.

The aim of this bachelor's thesis is to compose as extensive list of these adjectives as possible and examine them deeply.

OBSAH

ÚVOD.....	8
<i>I. Část teoretická.....</i>	<i>9</i>
1. Základní charakteristika	9
1.1. Adjektiva.....	9
1.1.1. Funkce adjektiv ve větě	9
1.1. Adverbia.....	10
1.1.1. Funkce adverbí ve větě	10
1.3. Adjektiva fungující jako adverbia.....	11
2. Klasifikace	13
2.1. Klasifikace adjektiv	13
2.1.1. Adjektiva kvalifikativní	13
2.1.1.1. Členění dle formy	14
2.1.1.1.1. Adjektiva ohebná	14
2.1.1.1.2. Adjektiva neměnná	14
2.1.1.1.3. Adjektiva složená.....	15
2.1.1.2. Členění dle postavení.....	16
2.1.1.2.1. Postavení za substantivem	16
2.1.1.2.2. Postavení před substantivem.....	16
2.1.1.3. Adjektiva relační.....	16
2.1.2. Adjektiva determinační.....	17
2.1.2.1. Adjektiva přivlastňovací	17
2.1.2.2. Adjektiva ukazovací	18
2.1.2.3. Adjektiva neurčitá.....	19
2.1.2.4. Adjektiva tázací	20
2.1.2.5. Adjektiva zvolací	21
2.1.3. Adjektiva číselná.....	21
2.1.3.1. Základní číselná adjektiva	22
2.1.3.2. Řadová číselná adjektiva	22
2.1.3.3. Násobná číselná adjektiva.....	23
2.2. Klasifikace adverbí	23
2.2.1. Dělení z hlediska formy	23

2.2.1.1. Adverbia jednoduchá	24
2.2.1.2. Adverbia složená.....	24
2.2.1.3. Adverbia odvozená	24
2.2.1.4. Adverbia víceslovná	25
2.2.2. Dělení z hlediska významu	25
2.2.2.1. Adverbia způsobu	25
2.2.2.2. Adverbia místa.....	26
2.2.2.3. Adverbia času	26
2.2.2.4. Adverbia množství.....	26
2.2.2.5. Adverbia mínění	27
2.2.2.6. Adverbia tázací a zvolací.....	27
<i>II. Část analytická.....</i>	29
3. Typologie adjektiv fungujících jako adverbia	29
3.1. Korpusy <i>itWac</i> a <i>itTenTen</i>	29
3.1.2. Konstrukce se slovesy.....	33
4. Klasifikace adjektiv fungujících jako adverbia	50
4.1. Adjektiva odvozující adverbia	50
4.2. Adjektiva s možným výskytem odvozených adverbíí	52
4.3. Adjektiva neodvozující adverbia	53
ZÁVĚR.....	54
RESUMÉ.....	56
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	60

ÚVOD

Tato bakalářská práce se zabývá typologií italských adjektiv fungujících jako adverbia. Mým hlavním cílem je tedy sestavit seznam těchto konvertovaných adverbíí, blíže je prozkoumat a rozčlenit do skupin. Při této činnosti je však nezbytné od adjektiv ve funkci adverbíí odlišovat případy, kdy si adjektiva, stojící v italském jazyce tam, kde v češtině klademe adverbia, uchovávají platnost adjektiv.

Předkládaná práce je rozdělena na dvě části: teoretickou a analytickou. Do teoretické části jsou zařazeny první dvě kapitoly. Nejdříve zde pomocí sekundární literatury uvedu vymezení a další základní charakteristiku týkající se italských adjektiv a adverbíí. Do druhé pasáže zmiňované části pak zahrnu podrobnější klasifikaci těchto slovních druhů. Použité zdroje pro teoretickou část budou převážně italské gramatiky, z nichž všechny údaje a poznatky budou mým vlastním překladem.

Zbylé dvě kapitoly jsou součástí analytické části. Zde se budu zabývat především sestavením co nejkompexnějšího seznamu adjektiv fungujících jako adverbia, ačkoliv již na začátku je zřejmé, že seznam nemůže být zcela kompletní. Posléze jej obohatím o možná slovesa, s kterými tato adjektiva tvoří ustálená spojení. V další kapitole analytické části budu usilovat o vytvoření vlastní klasifikace tohoto soupisu, při němž budu stavět na existenci odvozených adverbíí. Od většiny těchto adjektiv totiž odvozená adverbia existují a italština je plně využívá. Dále jsou mezi nimi adjektiva, jejichž odvozená adverbia se užívají zřídka. V seznamu se však vyskytují rovněž taková adjektiva, která tato adverbia postrádají. Tímto se mi podaří vymezit tři odlišné kategorie. Nakonec se budu snažit u první z těchto tříd prozkoumat sémantické rozdíly mezi oběma možnými konstrukcemi, tj. možné změny významů mezi spojeními sloveso + adjektivum fungující jako adverbium a sloveso + odvozené adverbium.

Jako hlavní zdroj mi k těmto úkonům poslouží dostupné synchronní korpusy italštiny *itWac* a *itTenTen*. V poslední části práce pak uvedu závěr v českém, italském a anglickém jazyce.

I. Část teoretická

1. Základní charakteristika

V italské gramatice obvykle rozdělujeme slova mezi devět slovních druhů (*le parti del discorso*), které se z morfologického hlediska dělí na ohebné (*variabili*) a neohebné (*invariabili*). Dále je možné slovní druhy rozčlenit z hlediska sémantického, a to na slova plnovýznamová (*le parole piene*), která mají ve větě lexikální význam, a neplnovýznamová (*le parole vuote*), jenž disponují pouze významem gramatickým, tedy bez věcného významu. Mezi slova plnovýznamová patří mimo jiné i adjektiva a adverbia, kterými se budeme zabývat.

1.1. Adjektiva

Adjektiva (*gli aggettivi*) jsou slovní druh ohebný, lze je tedy skloňovat v rodě a v čísle. Mohou vyjadřovat charakteristiku substantiv, k nimž se vztahují, nebo blíže specifikovat či definovat jejich význam. Jak již bylo zmíněno výše, adjektiva jsou slova plnovýznamová, a tudíž mají jak gramatický, tak věcný význam. Co se týče stupňování adjektiv, v italštině se tvoří většinou analyticky, tudíž za použití adverbíí.

1.1.1. Funkce adjektiv ve větě

Adjektiva mají ve větě dvě základní funkce:

- 1) funkci přívlastkovou (*funzione attributiva*) – v tomto případě se adjektivum nachází v postavení, kdy bezprostředně předchází nebo následuje substantivum:

il cielo azzurro (modré nebe)

un argomento giusto (správný argument)¹

---

¹ HAMPLOVÁ, *Mluvnice italštiny = Grammatica italiana*, Voznice 2004, s. 86

- 2) funkci jmenné části přísudku (*funzione predicativa*) – v takové situaci adjektivum stojí ve větě za sponou či sponovým slovesem, nenachází se tedy bezprostředně u rozvíjejícího substantiva:

il cielo è azzurro (nebe je modré)

l'argomento è stato trovato giusto (argument byl shledán správným)²

V případech, kdy leží adjektivum ve větě za slovesem, je však ještě zapotřebí odlišovat od funkce jmenné části přísudku funkci příslovečnou (*funzione avverbiale*):

- 1) *L'automobile è veloce.* (Auto je rychlé.)

Zde se jedná o funkci jmenné části přísudku, kdy sloveso připojuje adjektivum k substantivu a připisuje mu vlastnost.

- 2) *L'automobile corre veloce.* (Auto rychle uhání.)³

V tomto případě adjektivum mění význam slovesa, a tudíž se jedná o funkci příslovečnou, které se budeme zakrátko věnovat blíže.

1.1. Adverbia

Adverbia (*gli avverbi*) patří mezi neohebné slovní druhy, jelikož jsou zbavena flexe. Mohou určovat, upřesňovat či doplňovat smysl a obsah věty nebo jednotlivých slov ve větě. Narozdíl od jiných neohebných slovních druhů mají svůj lexikální význam. Jak bylo zmíněno výše, jejich tvar se nemění, ale věcný význam některých adverbíí se může stupňovat, a to tvořením druhého a třetího stupně.

1.1.1. Funkce adverbíí ve větě

Luca Serianni ve své gramatice uvádí, že již v antických gramatikách bylo jako primární funkce adverbia ve větě uváděno doplnění a vymezení významu slovesa, které doprovází (odtud pochází i název AD-VĚRBIUM).⁴ Adverbia však mohou modifikovat také další slovní druhy nebo dokonce celou větu:

---

² HAMPLOVÁ, *Mluvnice italštiny = Grammatica italiana*, Voznice 2004, s. 86

³ DARDANO – TRIFONE, *Grammatica italiana modulare*, Milano 2002, s. 137

⁴ SERIANNI, *Grammatica italiana*, Novara 2007, s. 487

adjektivum – *più/ meno felice* (šťastnější/ méně šťastný)

jiné adverbium – *molto/ poco velocemente* (velmi/ nepříliš rychle)

sloveso – *Carlo ha parlato seriamente/ serenamente.* (Carlo mluvil vážně/klidně.)

substantivum – *anche il tuo amico* (také tvůj kamarád)

celou větu – *Probabilmente Carlo è partito per le vacanze.*

(Nejspíš Carlo odjel na prázdniny.)⁵

Ve větě stojí obvykle před daným adjektivem, zatímco sloveso většinou následují, s výjimkou *anche* – také, *proprio* – právě, *perfino* – dokonce i a *semplicemente* – jednoduše, která u složených časů stojí mezi pomocným slovesem a participiem.

1.3. Adjektiva fungující jako adverbia

Velice zajímavá je problematika adjektiv v příslovečné funkci, tedy komplexní otázka italských adjektiv fungujících jako adverbia (*gli aggettivi in funzione avverbiale o gli aggettivi avverbiali*).⁶ Přesto je gramatikami zmiňována pouze stroze, ačkoliv Serianni ve své knize uvádí užití již v antickém jazyce, konkrétně v díle Decameron: *'la fante piagneva forte..'* (služka hlasitě plakala..).⁷

Některá kvalifikativní adjektiva v singuláru mužského rodu mohou vykonávat funkci adverbii, přičemž se chovají jako nesklonná. Jejich forma morfologicky odpovídá formě příslovečné. Jsou jimi např. *solo* – sám, *piano* – pomalu, *forte* – hlasitě aj.⁸

Pomocí určitých sloves tvoří tato adjektiva ustálená spojení. Jedná se především o idiomatické konstrukce, v kterých se adjektiva nachází za slovesem v onom neměnném tvaru, a slovesa, prostřednictvím nichž adjektiva upravují kompletní význam celé věty, jsou obecně užitá intransitivně:⁹

dire chiaro e tondo – říct jasně, otevřeně

andare piano (o forte) – jít pomalu (či rychle)

rigare dritto – sekat latinu¹⁰

ridere amaro – hořce se smát

⁵ SALVI–VANELLI, *Nuova grammatica italiana*, Bologna 2004, s. 179

⁶ RENZI et al., *Grande grammatica italiana di consultazione II.*, Bologna 1991, s. 207

⁷ SERIANNI, *Grammatica italiana*, Novara 2007, s. 494

⁸ SALVI–VANELLI, *Nuova grammatica*, s. 178

⁹ RENZI et al., *Grande grammatica*, s. 207

¹⁰ DARDANO–TRIFONE, *La nuova grammatica della lingua italiana*, Bologna 2006, s. 203

lavorare sodo – těžce pracovat

vestire leggero – oblékat se nalehko¹¹

Podrobněji se těmito adjektivy ve funkci adverbíí, konstrukcemi, které utváří, a také slovesy, s kterými se v příslovečné funkci pojí, budu zabývat v analytické části této práce.

---

¹¹ SERIANNI, *Grammatica italiana*, Novara 2007, s. 494

2. Klasifikace

2.1. Klasifikace adjektiv

Tradičně v italštině rozlišujeme dvě základní skupiny adjektiv – kvalifikativní a determinační. V první zmiňované skupině dochází k členění adjektiv z hlediska formy a postavení. Specifickou třídu kvalifikativních adjektiv představují adjektiva relační. Skupinu determinačních adjektiv je taktéž možno rozdělit do podskupin. Některé gramatiky uvádějí ještě další kategorii adjektiv – adjektiva číselná, což *je ve skutečnosti kategorie gramaticky poměrně různorodá: zahrnuje totiž jak adjektiva (quattro persone – čtyři osoby), tak substantiva (è uscito il nove sulla ruota di Napoli – v neapolské loterii bylo vylosováno číslo devět) i zájmena (c'erano entrambi – byli tam oba).*¹²

2.1.1. Adjektiva kvalifikativní

Adjektiva kvalifikativní (*gli aggettivi qualificativi*) jsou adjektiva vhodná k vyjádření konkrétní vlastnosti rozvíjejícího substantiva:

bello – pěkný, *brutto* – škaredý, *buono* – dobrý, *cattivo* – špatný, *caldo* – teplý, *freddo* – studený, *grande* – velký, *piccolo* – malý, *ricco* – bohatý, *povero* – chudý, *vecchio* – starý, *nuovo* – nový, *bianco* – bílý, *nero* – černý, *atd.*¹³

Kvalifikativní adjektiva je možné rozčlenit z hlediska formy na ohebná, neměnná a složená, u kterých skloňujeme pouze druhé adjektivum. Možná je i klasifikace druhým způsobem, a to z hlediska postavení adjektiv – stojí-li za, či naopak před substantivem.

Ekvivalentem pro kvalifikativní adjektiva je v české gramatice kategorie přídavných jmen.

---

¹² DARDANO – TRIFONE, *Grammatica italiana modulare*, Milano 2002, s. 163: *è in realtà una categoria grammaticale alquanto eterogenea: comprende infatti sia aggettivi (quattro persone), sia sostantivi (è uscito il nove sulla ruota di Napoli), sia pronomi (c'erano entrambi).*

¹³ Tamtéž, s. 138

2.1.1.1. Členění dle formy

Kvalifikativní adjektiva se z formálního hlediska dělí na ohebná (*variabili*), neměnná (*invariabili*) a složená (*composti*).

2.1.1.1.1. Adjektiva ohebná

Majoritní část italských adjektiv patří mezi adjektiva ohebná (*gli aggettivi variabili*). Jejich zakončení v rodě a v čísle je podobné jako u substantiv. Právě podle koncovky je možné rozdělit je do tří podskupin:

- I. třída – adjektiva s odlišným zakončením v rodech (*aggettivi a quattro uscite*) jsou typická čtyřmi různými koncovkami, které jsou podmíněné rodem a číslem: *caro* – drahý, *cara* – drahá, *cari* – drazí, *care* – drahé
- II. třída – adjektiva s totožnou koncovkou v obou rodech (*aggettivi a due uscite*) – v tomto případě mají adjektiva pro každé číslo výhradně jeden tvar: *breve* – krátký, *krátká*, *brevi* – krátkí, *krátké*
- III. třída – adjektiva se stejnou koncovkou v jednotném čísle (*aggettivi a tre uscite*)¹⁴ se vyznačují stejným zakončením v singuláru, kdežto plurál má pro každý rod zakončení rozdílné: *entusiasta* – nadšený, *nadšená*, *entusiasti* – nadšení, *entusiaste* – nadšené¹⁵

2.1.1.1.2. Adjektiva neměnná

Adjektiva neměnná (*gli aggettivi invariabili*) se vyznačují shodným tvarem pro oba rody v singuláru i plurálu. Jedná se o podstatně méně početnou skupinu. Jsou jimi:

- *pari* – stejný a jeho odvozeniny *dispari* – lichý, *impari* – nestejný (*una lotta impari, delle lotte impari* – nerovný boj, nerovné boje),
- *blu* – modrý, *cremisi* – karmínový a substantiva označující barvy, která fungují jako adjektiva (*il fiore rosa, i fiori rosa* – růžový květ, růžové květy).
- příslovce ve funkci adjektiv jako *dappoco* – neschopný nebo *perbene* – čestný

¹⁴ PATOTA, *Grammatica di riferimento dell'italiano contemporaneo*, Novara 2006, s. 74

¹⁵ HAMPLOVÁ, *Mluvnice italštiny = Grammatica italiana*, Voznice 2004, s. 87 – 89

- adjektiva utvořená z nepravého prefixu *anti* + substantivum např. *antifurto* – bezpečnostní
- infinitiv *avvenire* – budoucí, který je taktéž aplikován ve funkci adjektiva (*la vita avvenire* – budoucí život)
- adjektivum *arrosto* – pečený (*la carne arrosto* – pečené maso)
- přejatá adjektiva: *folk* – folkový či *kitsch* – kýčovitý (*un quadro kitsch, dei quadri kitsch* – kýčovitý obraz, kýčovité obrazy.)¹⁶

2.1.1.1.3. Adjektiva složená

Adjektiva složená (*gli aggettivi composti*) jsou kombinací dvou adjektiv, přičemž koncovku mění pouze druhé z nich. Je možné je napsat jako jedno slovo nebo za užití spojovací čárky:

il colore verdeazzurro, i colori verdeazzurri

zelenomodrá barva, zelenomodré barvy

una ditta ceco-italiana, delle ditte ceco-italiane

česko-italská firma, česko-italské firmy

U jistých etnických adjektiv a adjektiv z oblasti vědy a politiky dochází ke zkrácení prvního z adjektiv:

africano – i costumi afro-cubani

afro-kubánské zvyky

inglese – la letteratura anglo-americana

angloamerická literatura

gastrico – i disturbi gastrointestinali

žaludečně-střevní potíže

socialista – il partito socialdemocratico

sociálně-demokratická strana¹⁷

¹⁶ HAMPLOVÁ, *Mluvnice italštiny = Grammatica italiana*, Voznice 2004, s. 90 – 91

¹⁷ Tamtéž, s. 91

2.1.1.2. Členění dle postavení

V italštině je pozice kvalifikativních adjektiv vzhledem k substantivu zpravidla nevázaná, v některých případech se mohou nacházet za substantivem, jindy je substantivum následuje.¹⁸ Se změnou pozice však mohou pozměnit či úplně obměnit význam.

2.1.1.2.1. Postavení za substantivem

Za substantivem se nachází především adjektiva s restriktivní neboli omezující funkcí (*la funzione restrittiva*). Jejich cílem je tedy zredukovat množství významů daného substantiva, činit jej odlišným od jiných stejné kategorie a objektivně jej popsat:

Prendi la strada vecchia, è più breve della nuova.

Jdi starou cestou, je kratší než ta nová.¹⁹

2.1.1.2.2. Postavení před substantivem

Adjektiva, která stojí před substantivem, mají funkci deskriptivní neboli popisnou (*la funzione descrittiva*). Cílem takových adjektiv je subjektivní popis rozvíjejícího substantiva, pro význam věty tudíž nejsou zcela nepostradatelná:

La vecchia strada si snodava lungo i fianchi del monte.

Stará cesta se klikatila podél úbočí hory.²⁰

2.1.1.3. Adjektiva relační

Adjektiva relační (*gli aggettivi di relazione o relazionali*)²¹ jsou specifickou skupinou kvalifikativních adjektiv tvořenou odvozováním od substantiv: *governativo* – vládní je odvozené od *governo* – vláda. Vyjadřují vztah mezi substantivem, od kterého jsou odvozena, a prvkem, kterému je adjektivum připisováno: vztah mezi *mercato* – trh

---

¹⁸ PATOTA, *Grammatica di riferimento dell'italiano contemporaneo*, Novara 2006, s. 78

¹⁹ DARDANO – TRIFONE, *Grammatica italiana modulare*, Milano 2002, s. 141

²⁰ Tamtéž, s. 141

²¹ [http://www.treccani.it/enciclopedia/aggettivi-di-relazione_\(Enciclopedia-dell'Italiano\)/](http://www.treccani.it/enciclopedia/aggettivi-di-relazione_(Enciclopedia-dell'Italiano)/)

a *finanza* – finance lze vyjádřit prostřednictvím syntagma *mercato finanziario* – finanční trh, které je možné přeformulovat na ‘*mercato della finanza*’ – trh financí.²² Co se týče postavení, rovněž tato adjektiva stávají zpravidla za substantivem.

2.1.2. Adjektiva determinační

Adjektiva determinační (*gli aggettivi determinativi o indicativi*)²³ jsou adjektiva, která zužují a upřesňují význam substantiv ve smyslu přivlastňování (*il mio dizionario* – můj slovník), určení pozice (*questo posto* – toto místo), neurčitosti (*qualche pianta* – nějaká rostlina), množství (*molta gente* – mnoho lidí) atd. Majoritní část těchto adjektiv se v české gramatice řadí mezi zájmena.²⁴ Také v italštině mohou být v některých případech ve funkci zájmen, proto je některé italské gramatiky označují jako adjektiva zájmenná (*gli aggettivi pronominali*).²⁵

Tato třída adjektiv, na rozdíl od kvalifikativních, představuje uzavřenou skupinu jednotek, adjektiva totiž nepodléhají rozšiřování pomocí slovtvorných procesů. Další odlišností je závazné postavení vzhledem k substantivu – adjektivum stojí téměř vždy před ním.²⁶

2.1.2.1. Adjektiva přivlastňovací

Adjektiva přivlastňovací (*gli aggettivi possessivi*) označují osobu, které náleží určený předmět, mají tedy dvojí poslání: specifikovat předmět ve vlastnictví a zároveň blíže určovat osobu vlastníka. V češtině tuto skupinu adjektiv řadíme mezi zájmena přivlastňovací. Jsou jimi: *mio* – můj, *tuo* – tvůj, *suo* – jeho, *nostro* – náš, *vostro* – váš, *loro* – jejich. V závislosti na rodu a čísle mají tato všechna adjektiva čtyři různé tvary, kromě adjektiva *loro*, které je neměnné, a tudíž má pouze jeden tvar. Italština ale disponuje ještě dalšími dvěma přivlastňovacími adjektivy:

---

²² RENZI et al., *Grande grammatica italiana di consultazione II.*, Bologna 1991, s.332

²³ DARDANO – TRIFONE, *Grammatica italiana modulare*, Milano 2002, s. 149

²⁴ HAMPLOVÁ, *Mluvnice italštiny = Grammatica italiana*, Voznice 2004, s. 86

²⁵ PATOTA, *Grammatica di riferimento dell'italiano contemporaneo*, Novara 2006, s. 177

²⁶ DARDANO – TRIFONE, *Grammatica*, s. 149 – 150

proprio – vlastní, které může zastupovat přivlastňovací adjektivum ve třetí osobě singuláru a plurálu pouze tehdy, pokud se vztahuje k podmětu věty
Ha sperperato il proprio denaro.

Prošustroval vlastní peníze.

altrui – cizí, které označuje neurčitého vlastníka a odpovídá výrazům ‘*di altri, degli altri*’ – ostatních

Bisogna rispettare le opinioni altrui.

Je třeba respektovat názory druhých.²⁷

Ve větě mají přivlastňovací adjektiva dvojí funkci:

- doprovázejí substantivum ve funkci přivlastku – *Questa è la nostra camera.*

Tohle je náš pokoj.

- funkci jmenné části přísudku – *Questa camera è nostra.*

Tenhle pokoj je náš.²⁸

Přivlastňovací adjektiva téměř vždy vyžadují přítomnost členu (*la mia moto* – moje motorka), s výjimkou spojení s povinnou předložkou (*per conto tuo* – na tvůj účet) a u substantiv označujících členy rodiny (*mio padre* – můj otec).²⁹

2.1.2.2. Adjektiva ukazovací

Adjektiva ukazovací (*gli aggettivi dimostrativi*) označují osobu nebo věc v závislosti na její vzdálenosti v prostoru, v čase nebo v promluvě. Všechna stojí před daným substantivem, a to výhradně bez členu. V závislosti na rodě a čísle mají tato adjektiva čtyři různé tvary, tedy jejich zakončení je obdobné jako u substantiv. Těmito adjektivy jsou:

- *questo* – tento – označuje osoby či předměty blízké mluvčímu

Questo pomeriggio vado al cinema.

Toto odpoledne jdu do kina.

---

²⁷ DARDANO – TRIFONE, *Grammatica italiana modulare*, Milano 2002, s. 150 – 151

²⁸ HAMPLOVÁ, *Mluvnice italštiny = Grammatica italiana*, Voznice 2004, s. 118

²⁹ DARDANO – TRIFONE, *Grammatica*, s. 153

- *quello* – tamten – označuje osoby či předměty vzdálené mluvčímu i posluchači
Conosci quel signore?
Znáš toho pána?
- *codesto* – tento – užívá se většinou knižně či v administrativním jazyce
Codesti ragionamenti non mi convincono.
Tyto argumenty mě nepřesvědčily.
- *stesso* – stejný – označuje identičnost mezi dvěma elementy
Siamo dello stesso segno zodiacale.
Jsme narozeni ve stejném znamení.
- *medesimo* – stejný – označuje identičnost, ale knižněji než *stesso*
Abbiamo le medesime idee.
Máme stejné myšlenky.
- *tale* – tento, tamten – ukazovací funkci má adjektivum v případě, že je užíváno
jako *questo* a *quello*
Dopo tale avvenimenti la situazione tornò alla normalità.
Po těchto událostech se situace vrátila do normálu.³⁰

Hamplová ve své mluvnici doplňuje tuto skupinu o adjektivum *simile* – takový, podobný: *Non approviamo simili interviste.* – Neschvalujeme taková interview.³¹

2.1.2.3. Adjektiva neurčitá

Adjektiva neurčitá (*gli aggettivi indefiniti*) rozvíjejí nebo úplně nahrazují substantiva blíže nedefinovaná z hlediska kvality či kvantity. Tato skupina zahrnuje velké množství typů adjektiv odlišných způsobem užití či po stránce významové. Neurčitost je jediná vlastnost, díky které je možné sdružit dohromady od sebe tak velmi odlišná adjektiva.³²

Podle významu lze všechna tato adjektiva rozdělit do tří skupin:

³⁰ DARDANO –TRIFONE, *Grammatica italiana modulare*, Milano 2002, s. 153 – 155

³¹ HAMPLOVÁ, *Mluvnice italštiny = Grammatica italiana*, Voznice 2004, s. 124

³² DARDANO –TRIFONE, *Grammatica*, s. 156

- I. adjektiva, která se týkají blíže neurčeného jedince nebo kolektivu: *ogni, ciascuno* – každý, *nessuno* – žádný, *qualche, alcuno, certo, tale* – nějaký, *taluni, certuni* – někteří
- II. adjektiva, užívaná k označení neurčitého množství: *poco* – málo, *molto, tanto, parecchio, diverso* – hodně, mnozí, *troppo* – příliš mnoho, *tutto* – celý, *vario, alquanto* – četný, *altro* – ostatní, *alcuno* – několik, *altrettanto* – stejně
- III. adjektiva, uplatňující se při označení blíže neurčené kvality: *qualsiasi, qualunque, qualsivoglia* – kterýkoli^{33 34}

2.1.2.4. Adjektiva tázací

V italštině slouží tázací adjektiva (*gli aggettivi interrogativi*) k zjištění charakteristických znaků, totožnosti nebo množství u substantiv, k nimž se vztahují. Vyskytují se jak v přímých otázkách, tak v těch nepřímých. Ve větě mohou stát samostatně, tedy ve funkci podmětu či předmětu, anebo také s předložkou. Do této skupiny řadíme:

- *che?* – jaký?, který? – se stejným tvarem pro oba rody v singuláru i v plurálu

Che tempo fa d'estate in Italia?

Jaké počasí je v létě v Itálii?

Vogliono sapere con che treno Lei parte.

Chtějí vědět, kterým vlakem odjíždíte.

- *quale?* – jaký?, který? – významem shodné s adjektivem *che*, které je ale

v hovorové mluvě používanější

– je ohebné v čísle, v plurálu má tvar *quali*

Quale piazza romana ti piace di più?

Které římské náměstí se ti líbí nejvíce?

Non so a quale autorità dovrei rivolgermi.

Nevím, na který úřad bych se měl obrátit.

³³ HAMPLOVÁ, *Mluvnice italštiny = Grammatica italiana*, Voznice 2004, s. 127

³⁴ DARDANO – TRIFONE, *Grammatica italiana modulare*, Milano 2002, s. 156

- *quanto?* – kolik? – je ohebné jak v rodu, tak v čísle, kde se tedy shoduje se daným substantivem

Quanta frutta avete venduto?

Kolik ovoce jste prodali?

Gli chiese con quante persone avesse trattato.

Zeptal se ho, s kolika osobami jednal.³⁵

2.1.2.5. Adjektiva zvolací

Adjektiva zvolací (*gli aggettivi esclamativi*) jsou shodná s adjektivy tázacími, a to po stránce formální i významové, odlišná je pouze intonace:

- *che* – jaký, takový

Che vergogna!

Taková ostuda!

- *quale* – jaký, takový

Quale sollievo!

Jaká úleva!

- *quanto* – kolik, jak apod.

Quanti sono!

Těch je!³⁶

2.1.3. Adjektiva číselná

Na rozdíl od většiny italských gramatik, které jako základní uvádějí dvě výše zmíněné skupiny adjektiv, Dardano a Trifone ve své knize do základního rozdělení zahrnují také třídu adjektiv číselných (*gli aggettivi numerali*). Mnohé starší gramatiky však tuto adjektiva řadí mezi determináčnící a některé novější mluvnice je dokonce považují za samostatný slovní druh.

Tato třída adjektiv se užívá pro označení vyčíslitelného množství či pro určení nějakého pořadí. Dvojice autorů ji dále dělí na adjektiva základní, řadová a násobná.³⁷

---

³⁵ HAMPLOVÁ, *Mluvnice italštiny = Grammatica italiana*, Voznice 2004, s. 145 – 146

³⁶ Tamtéž, s. 147 – 148

2.1.3.1. Základní číselná adjektiva

Číselná adjektiva základní (*gli aggettivi numerali cardinali*) jsou neměnná adjektiva, která vymezují přesnou numerickou hodnotu daného substantiva: *undici* – jedenáct, *quaranta* – čtyřicet, *cento* – sto. Výjimku tvoří *uno* – jeden, které je ohebné v rodě a disponuje totožnými tvary jako člen neurčitý, a *mille* – tisíc, které mění koncovku s ohledem na změnu čísla:

uno studente straniero – (jeden) zahraniční student

un'agenzia di turismo – (jedna) cestovní kancelář

duemila – dva tisíce³⁸

Obvykle stojí tato adjektiva před substantivem, ke kterému se vztahují:

i dieci comandamenti – desatero přikázání³⁹

2.1.3.2. Řadová číselná adjektiva

Řadová číselná adjektiva (*gli aggettivi numerali ordinali*) slouží k vyjádření pozice či uspořádání substantiv v číselné řadě: *primo* – první, *secondo* – druhý, adt. Stejně jako I. třída kvalifikativních adjektiv, i tato adjektiva jsou ohebná v rodě i v čísle a většinou se nachází před rozvíjejícím substantivem:

Ho prenotato una poltrona di seconda fila.

Rezervoval jsem sedadlo ve druhé řadě.

Abito al terzo piano.

Bydlím ve třetím patře.⁴⁰

Primo, secondo, terzo, quarto, quinto, sesto, settimo, ottavo, nono a *decimo* (první – desátý) jsou adjektiva odvozená z latiny, ostatní řadová číselná adjektiva se v italštině utváří přidáním suffixu *-esimo* k základnímu číselnému adjektivu, od kterého se odtrhne nepřívzvučná samohláska:

ventesimo – dvacátý

trentatreesimo – třiatřicátý⁴¹

---

³⁷ DARDANO – TRIFONE, *Grammatica italiana modulare*, Milano 2002, s. 162 – 163

³⁸ HAMPLOVÁ, *Mluvnice italštiny = Grammatica italiana*, Voznice 2004, s. 149

³⁹ DARDANO – TRIFONE, *Grammatica*, s. 164

⁴⁰ Tamtéž, s. 165 – 167

⁴¹ Tamtéž, s. 165

Velmi časté je užití těchto adjektiv ve funkci substantiv:

Frequenta la terza (classe).

Chodí do třetí třídy.⁴²

2.1.3.3. Násobná číselná adjektiva

Pomocí násobných číselných adjektiv (*gli aggettivi numerali moltiplicativi*) se označuje počet opakování, násobnost či srovnání např.: *triplo* – trojitý, trojnásobný, *decuplo* – desetinásobný, *centuplo* – stonásobný.

Per il lavoro notturno ricevo un compenso tripl.o

Za noční práci dostávám trojitou odměnu.⁴³

Za použití členu určitého jsou tato adjektiva substantivizována:

Dodici è il doppio di sei.

Dvanáct je dvojnásobek šesti.⁴⁴

Do této skupiny patří také taková adjektiva, která uvádí, z kolika částí se rozvíjející substantivum skládá, zda má dvě, tři či více účelů nebo použití:

La Triplice Alleanza fu stipulata nel 1882 fra Italia, Austria e Germania.

Trojspolek byl uzavřen v roce 1882 mezi Itálií, Rakouskem a Německem.⁴⁵

2.2. Klasifikace adverbíí

Italské gramatiky zmiňují různé rozčlenění adverbíí, shodně však většinou uvádí dělení z hlediska formy a z hlediska významu.

2.2.1. Dělení z hlediska formy

Z formálního hlediska se adverbia dělí na jednoduchá, složená, odvozená a víceslovná.

---

⁴² HAMPLOVÁ, *Mluvnice italštiny = Grammatica italiana*, Voznice 2004, s. 154

⁴³ DARDANO – TRIFONE, *Grammatica italiana modulare*, Milano 2002, s. 168

⁴⁴ Tamtéž

⁴⁵ Tamtéž

2.2.1.1. Adverbia jednoduchá

Mezi adverbia jednoduchá (*gli avverbi semplici*) patří slova, která mají svou vlastní autonomní formu, jenž není odvozeninou od jiného slova. Jsou jimi např.: *mai* – nikdy, *forse* – možná, *bene* – dobře, *dove* – kde, *più* – více, *qui* – tady.⁴⁶

2.2.1.2. Adverbia složená

Adverbia složená (*gli avverbi composti*) jsou adverbia, která vznikla spojením dvou či více různých, původně samostatných, adverbii, tedy příslovečných výrazů. Jedná se např. o.: *infatti* – vskutku, *dappertutto* – všude, *soprattutto* – především, *indietro* – vzadu, *talvolta* – někdy.

Existují případy, kdy lze napsat dílčí složky těchto slov jak odděleně, tak i dohromady: *per lo più* – *perlopiù* (obvykle), *su per giù* – *suppergiù* (přibližně).⁴⁷

2.2.1.3. Adverbia odvozená

Za pomoci adjektiv, substantiv či sloves lze utvořit adverbia odvozená (*gli avverbi derivati*), a to připojením sufixu:

- a) *-mente* – připojením k adjektivu v ženském rodě

giusta (správná) + *mente* – *giustamente* (správně)

– u adjektiv s koncovkami *-le* a *-re* pak mizí koncové *-e*

facile (snadná) + *mente* – *facilmente* (snadno)⁴⁸

- b) *-oni* – připojením k substantivu

carpo (zápěstí) – *carponi* (lézt po čtyřech)

– připojením ke slovesu

dondolare (houpat) – *dondoloni* (houpavě)

– po připojení tohoto sufixu vznikají adverbia označující tělesnou polohu či styl pohybu⁴⁹

⁴⁶ DARDANO – TRIFONE, *Grammatica italiana modulare*, Milano 2002, s. 320

⁴⁷ HAMPLOVÁ, *Mluvnice italštiny = Grammatica italiana*, Voznice 2004, s. 250

⁴⁸ Tamtéž

2.2.1.4. Adverbia víceslovná

Adverbia víceslovná tzv. příslovečné výrazy (*le locuzioni avverbiali*) jsou ustálené slovní konstrukce skládající se ze dvou či více slov, která v takovém spojení mají funkci adverbia. Jedná se především o fúze předložek se substantivy či adjektivy: *per di qua* – tudy, *press'a poco* – přibližně, *d'ora in poi* – odted', atd. Některé z těchto příslovečných výrazů však je možné vyjádřit i jednoslovnými adverbii:

all'improvviso = *improvvisamente* – znenadání

di frequente = *frequentemente* – často

di rado = *raramente* – zřídka⁵⁰

2.2.2. Dělení z hlediska významu

Z hlediska významu rozlišují italské gramatiky adverbia způsobu, místa, času, množství, přitakací a záporová, a adverbia tázací. Poslední zmíněnou skupinu Hamplová ve své mluvnici rozšiřuje o adverbia zvolací a připojuje k tomuto dělení dále ještě adverbia vyjadřující pochybnosti, které Dardano a Trifone řadí spolu s adverbii přitakání a záporu do skupiny tzv. 'adverbií mínění'.

2.2.2.1. Adverbia způsobu

Adverbia způsobu (*gli avverbi di modo o qualificativi*)⁵¹ vystihují způsob odehrávající se skutečnosti, která může být vyjádřena slovesem, adjektivem nebo jiným adverbium.⁵² Jsou jimi:

- některá adverbia derivovaná pomocí *-mente* např. *lievemente* – lehce
- všechna adverbia derivovaná za pomocí *-oni* např. *ciondoloni* – plandavě
- adjektiva fungující jako adverbia např. *parlare chiaro* – mluvit jasně
- některá další adverbia např. *volentieri* – ochotně⁵³

---

⁴⁹ HAMPLOVÁ, *Mluvnice italštiny = Grammatica italiana*, Voznice 2004, s. 251

⁵⁰ DARDANO –TRIFONE, *Grammatica italiana modulare*, Milano 2002, s. 321

⁵¹ Tamtéž, s. 322

⁵² http://www.treccani.it/enciclopedia/avverbi-di-modo_%28La-grammatica-italiana%29/

⁵³ DARDANO –TRIFONE, *Grammatica*, s. 322

2.2.2.2. Adverbia místa

Adverbia místa (*gli avverbi di luogo*) upřesňují místo děje, umístění osoby nebo předmětu v prostoru či jejich pozici vzhledem k účastníkům rozhovoru např. *qui, qua* – tady a jejich složeniny *quaggiù* – tady dole, *quassù* – tady nahoře vyjadřují umístění blízké mluvčímu. Naproti tomu adverbia *lì, là* – tam a jejich kompozita *laggiù* – tam dole a *lassù* – tam nahoře označují vzdálenější umístění od mluvčího.

Dalšími adverbii místa jsou např.: *davanti* – vpředu, *dietro* – vzadu, *fuori* – venku, *dentro* – uvnitř, *vicino* – blízko, *lontano* – daleko atd.⁵⁴

2.2.2.3. Adverbia času

K vyjádření doby průběhu děje se v italštině užívají adverbia času (*gli avverbi di tempo*). Jsou jimi např. *recentemente* – nedávno, *oggi* – dnes, *stasera* – dnes večer, *subito* – hned, *sempre* – vždycky a mnoho dalších.

Zvláštností v této skupině je adverbium *mai* s dvojnásobným významem:

a) někdy – *Se mai capiti a Roma, vieni a trovarmi.*

Jestli někdy náhodou přijedeš do Říma, přijed' mě navštívit.

b) nikdy – *Non obbedisce mai.*

Nikdy neposlouchá.⁵⁵

2.2.2.4. Adverbia množství

Adverbia množství (*gli avverbi di quantità*) určují nepřesnou, neurčitou kvantitu či intenzitu: *pocco* – málo, *troppo* – příliš, *tanto* – mnoho, *abbastanza* – dostatečně, *all'incirca* – přibližně atd.

Mnoho neurčitých adjektiv v mužském rodě singuláru mají funkci těchto adverbii: *studia molto* – hodně studuje, *mangia poco* – jí málo, *parla troppo* – příliš mluví aj.⁵⁶

Zvláštností této skupiny jsou adverbia *affatto* a *assai*, která mají dva významy:

⁵⁴ HAMPLOVÁ, *Mluvnice italštiny = Grammatica italiana*, Voznice 2004, s. 254

⁵⁵ DARDANO – TRIFONE, *Grammatica italiana modulare*, Milano 2002, s. 323 – 324

⁵⁶ Tamtéž, s. 325

- *affatto* = zcela – *un'opinione affatto diversa* – zcela odlišný názor
= vůbec ne – *Non ho affatto sonno.* – Vůbec se mi nechce spát.⁵⁷
- *assai* = hodně – *Era assai sorpresa.* – Byla hodně překvapená.
= dost – *Ho già parlato assai.* – Už jsem toho namluvil dost.

2.2.2.5. Adverbia mínění

Mezi adverbia mínění (*gli avverbi di giudizio*) řadíme adverbia přitakací (*gli avverbi di affermazione*), sloužící k utvrzení nějaké skutečnosti, záporová (*gli avverbi di negazione*), vhodná pro popření či odmítnutí nějaké eventuality a adverbia pochybností (*gli avverbi di dubbio*), která jsou užívána pro zpochybnění skutečnosti.

- přitakací: *certo* – jistě, *infatti* – vskutku, (*di sicuro*) – jistě, *esattamente* – přesně
- záporová: *neanche*, *neppure*, *nemmeno* – ani ne, *punto* – vůbec ne, *né* – ani
- pochybnosti: *chissà* – kdoví, *magari* – snad, *probabilmente* – pravděpodobně⁵⁸

2.2.2.6. Adverbia tázací a zvolací

Adverbia tázací (*gli avverbi interrogativi*) uvozují věty přímé. Z významového hlediska se rozdělují na adverbia:

- času: *quando?* – kdy?, *da quando?* – od kdy?
Quando lo saprai? – Kdy to budeš vědět?
- místa: *dove?* – kam?, *da dove?* – odkud?
Dove hai messo le mie chiavi? – Kam jsi dal mé klíče?
- způsobu: *come?* – jak?
Come si chiama questa piazza? – Jak se jmenuje toto náměstí?
- množství: *quanto?* – kolik?
Quanto costa un litro di benzina? – Kolik stojí litr benzínu?
- příčiny: *perché?* – proč? *come mai?* – pročpak?
Perché mai adesso state tutti zitti? – Pročpak teď všichni mlčíte?

⁵⁷ DARDANO – TRIFONE, *Grammatica italiana modulare*, Milano 2002, s. 325

⁵⁸ HAMPLOVÁ, *Mluvnice italštiny = Grammatica italiana*, Voznice 2004, s. 255

V otázkách nepřímých jsou však tato slova ve funkci spojek:

Vorrei sapere come trovi il mio nuovo vestito.

Chtěla bych vědět, jak se ti líbí moje nové šaty.

Adverbia uvádějící věty zvolací, jsou zvolací adjektiva (*gli avverbi esclamativi*).

Come sono gentili! – Jak jsou laskaví!⁵⁹

---

⁵⁹ HAMPLOVÁ, *Mluvnice italštiny = Grammatica italiana*, Voznice 2004, s. 256 – 257

II. Část analytická

V analytické části této práce si nejprve pomocí dostupných materiálů utvořím výchozí seznam adjektiv fungujících jako adverbia, s kterým budu dále pracovat. Italské gramatiky však mnohdy uvádějí pouze několik nejčastěji se vyskytujících příkladů a často se jedná o tatáž adjektiva. Tento souhrn tedy bude méně obsáhlý a vzhledem k těmto skutečnostem nemůže být zcela kompletní. Za pomoci jazykových korpusů vytvořím přehledný vzorek uspořádaný dle množství výskytů uvedených v korpusech. Zmiňované synchronní korpusy italštiny, kterými jsou *itWac* a *itTenTen* a kterým se budu blíže věnovat na začátku následující kapitoly, budou také základním pramenem pro vyhledávání a ověřování možných sloves, s kterými tato konvertovaná adverbia tvoří ustálená spojení.

Poté přistoupím k vytvoření vlastní klasifikace těchto adjektiv na základě existence příslušných odvozených adverbí. Ve skupině adjektiv, od nichž jsou odvozena adverbia, se nakonec pokousím rozebrat sémantické rozdíly mezi přípustnými konstrukcemi se slovesy.

3. Typologie adjektiv fungujících jako adverbia

3.1. Korpusy *itWac* a *itTenTen*

K vytváření různých vzorků v této práci využiji dva největší existující korpusy italštiny, tedy *itWac* a *itTenTen*. V první řadě bych ale ráda charakterizovala korpus jako takový. Jedná se obecně o souhrn počítačově uložených textů, který funguje jako nástroj k jazykovému výzkumu. Využíván je ale také jako datová základna při tvorbě slovníků či překladačů. Pomocí speciálních programů v nich lze vyhledávat slova či slovní spojení, zjistit četnost výskytu hledaných slov v korpusu i textové prameny. Český národní korpus ČNK je akademický projekt, který se věnuje utváření rozsáhlého počítačového korpusu, zejména psané češtiny.⁶⁰ Mezi dostupnými jsou však i korpusy

---

⁶⁰ <https://ucnk.ff.cuni.cz/>

cizojazyčné, např. zmiňovaný *itWac*, což je webový korpus italštiny čítající 1,6 miliardy slov.⁶¹ Je to zřejmě hlavní zdroj italského jazyka, který je v současné době k dispozici.⁶² Budu jej tedy využívat jako primární nástroj analýzy. Prostřednictvím korpusového vyhledávacího systému The Sketch Engine (SkE) budu ověřovat adjektiva v druhém italském korpusu *itTenTen* s rozsahem přes 2,5 miliardy slov⁶³, který je sice větší, ale výsledky vyhledávání nejsou tolik přesné.

Pomocí dostupných gramatik, tedy na základě autory zmiňovaných příkladů k problematice adjektiv fungujících jako adverbia, jenž se v knihách objevují většinou již v konstrukcích se slovesy, jsem utvořila abecední seznam těchto adjektiv. Poté, co jsem přistoupila k zadávání dotazů v korpusech, se při bližším zkoumání výchozí souhrn ještě o několik slov rozšířil. Jednalo se především o adjektiva, která ve spojení s jiným adjektivem a daným slovesem, tvoří idiom – např. při zadání dotazu na slovo *chiaro* – jasný jsem objevila adjektivum *tondo* – kulatý, které jej následovalo. Předchází-li jim sloveso *parlare* – mluvit či *dire* – říkat, utváří pak tato slova ustálená spojení:

parlare/ dire chiaro e tondo – mluvit/ říkat otevřeně, na rovinu

1. alto
2. amaro
3. basso
4. bianco
5. caro
6. certo
7. chiaro
8. corto
9. difficile
10. dritto
11. duro
12. forte
13. genuino
14. giovane

---

⁶¹ <https://ucnk.ff.cuni.cz/struktura.php>

⁶² http://www.treccani.it/enciclopedia/corpora-di-italiano_%28Enciclopedia-dell%27Italiano%29/

⁶³ <https://the.sketchengine.co.uk/auth/corpora/>

15. giusto
16. grosso
17. italiano
18. leggero
19. lento
20. netto
21. pesante
22. piano
23. proprio
24. sano
25. silenzioso
26. socialista
27. sodo
28. storto
29. tondo
30. veloce
31. vicino

V případě adjektiva *socialista* – socialistický, které je v gramatikách uváděno v konstrukci se slovesem *votare* – volit, se však názory autorů rozcházejí. Zatímco Serianni se odkazuje na Miglioriniho, který v knize *Il tipo sintattico* řadí toto slovo mezi adjektiva fungující jako adverbia, Renzi o tomto spojení mluví jako o modelu ‘intransitivní sloveso + jmenné syntagma’, které je produktem jazyka reklamy a může být nahrazeno slovy *per il partito socialista* – socialistickou stranu.

Vyjatá jsou z tohoto seznamu adjektiva označující hudební terminologii, především tedy tempo či dynamiku v hudbě (např. *adagio* – volně, *allegro* – živě) a konvertovaná adverbia množství (*poco* – málo, *molto* – hodně atd.).

Následně jsem tento výchozí seznam seřadila podle frekvencí výskytu. Ačkoliv jsem k tomuto kroku použila oba italské korpusy, vzhledem k obdobnému uspořádání v tabulce, jsem uvedla pouze výsledky obsáhlejšího z korpusů, tedy z *itTenTen*. Po zadání adjektiva jako ‘word’ – základní tvar (např. *forte* – silný), uvedení specifikace ‘POS’ (*part of speech*) tedy slovní druh adjektivum a vyfiltrování slovesa na první místo zleva od hledaného adjektiva jsem vygenerovala množství užití slova, v tomto

případě tedy adjektiva mužského rodu singuláru jdoucího po slovesu. Výskyt* uvádí četnost výskytů, který odpovídá frekvenci tohoto adjektiva ve větách. Při takovém vyhledávání jsem ale nespécifikovala postavení slovesa vůči adjektivu. Pro zajímavost jsem vytvořila také výskyt**, který odpovídá frekvenci hledaného slova bez upřesnění slovního druhu – může být tedy v některých případech značně nepřesný: např. *piano* – pomalý totiž lze ve větě uvést například jako substantivum:

„*Appena le porte dell'ascensore si aprirono al terzo piano,..*“

„Jakmile se dveře výtahu otevřely ve třetím patře,..“

Vyexcerpované vzorky jsou uvedeny v následující tabulce:

adjektiva	výskyt	výskyt*	výskyt**
<i>difficile</i>	140,855	431,181	450,735
<i>giusto</i>	108,721	319,796	348,623
<i>chiaro</i>	107,052	251,544	285,393
<i>vicino</i>	62,951	282,323	306,369
<i>forte</i>	53,519	535,613	562,849
<i>alto</i>	21,638	293,014	445,963
<i>italiano</i>	20,561	570,611	698,475
<i>duro</i>	16,625	79,106	85,649
<i>certo</i>	13,930	283,431	878,905
<i>giovane</i>	13,792	247,260	368,283
<i>caro</i>	12,194	129,354	226,212
<i>veloce</i>	11,745	101,729	104,431
<i>basso</i>	10,220	238,820	256,823
<i>dritto</i>	8,423	13,352	19,986
<i>bianco</i>	8,089	152,748	210,318

<i>grosso</i>	9,407	87,975	87,975
<i>pesante</i>	7,546	84,848	86,632
<i>sano</i>	6,483	39,695	43,640
<i>storto</i>	3,953	6,090	7,892
<i>leggero</i>	3,900	50,549	51,888
<i>corto</i>	3,439	26,061	38,310
<i>sodo</i>	2,695	4,761	8,839
<i>netto</i>	2,218	45,962	70,222
<i>amaro</i>	2,059	17,686	27,259
<i>piano</i>	1,943	29,865	926,892
<i>silenzioso</i>	1,856	15,194	15,656
<i>proprio</i>	1,501	148,978	2,199,173
<i>socialista</i>	1,299	37,011	46,417
<i>lento</i>	1,094	23,867	44,641
<i>genuino</i>	428	6,209	6,898
<i>tondo</i>	82	4,486	19,680

3.1.2. Konstrukce se slovesy

Jak už jsem podotkla výše, s některými slovesy tvoří adjektiva fungující jako adverbia ustálená spojení. Předpokládalo se, že se mezi adjektivy bude objevovat dosti restrikcí, tedy adjektiv, která se v příslovečné funkci pojí pouze s jediným slovesem. Za pomoci korpusů se však ukázalo, že téměř všechna tato adjektiva utváří konstrukce s více slovesy, ačkoliv některé se vyskytují zřídka. Především jsou však v této skupině přítomna adjektiva, která se kombinují s hojným počtem sloves.

Z příkladů těchto spojení ve zmiňovaných gramatikách a především z dotazů v obou korpusech při hledání adjektiv, která následují po slovesu, jsem utvořila stručný výtah daných sloves. Pokusím se tedy hlavně za pomoci korpusu *itWac* u každého adjektiva vybrat ta nejfrekventovanější a seřadit je dle četnosti výskytu.

Při prvním zadávání dotazu CQL: `[tag="VER:fin"][word="alto" & tag="ADJ"]` (kdy VER:fin je zkratka pro určitý slovesný tvar, ADJ je zkratka pro adjektiva a word pro konkrétní slovní tvar, zde konkrétně mužský singulár) jsem tedy v korpusu vyhledala adjektivum se slovesy, s kterými se pojí. Četnost výskytů byla vzhledem k druhému korpusu nižší, což by byla ale zcela jistě u všech vyhledávání. Momentálně jsem se však zaměřila na daná slovesa. Ta od pohledu nejčetnější jsem pomocí dotazu např. CQL: `[lemma="volare" & tag="VER:fin"][word="alto" & tag="ADJ"]` (kdy lemma je označení pro slovníkovou podobu slovesa) vyhledala jedno po druhém v konstrukcích s adjektivem. Výsledkem byl vždy počet výskytů spojení daného slovesa v jakémkoliv slovesném tvaru s adjektivem *alto*.

Když jsem ovšem následně v zadání nespecifikovala slovní druh slova *alto* a zadala dotaz CQL: `[lemma="volare" & tag="VER:fin"][word="alto"]`, četnost výskytů této konstrukce byl vyšší, a to pravděpodobně na základě skutečnosti, že adjektivum *alto* zde může být v jistých výskytech považováno za adverbium. Ve většině případů však byly výsledky hledání stejné.

Obdobně jsem postupovala u všech dalších adjektiv fungujících jako adverbia a vyexcerpované vzorky sloves jsem uvedla v tabulkách, přičemž první dotaz je označen jako 'výskyt', druhý jako 'výskyt*'. Ke každému spojení jsem pod tabulku uvedla reprezentativní příklad z korpusu.

ALTO (vysoký)

S adjektivem *alto* se pojí celé řada sloves, italské gramatiky však uvádí většinou pouze nejužívanější spojení *mirare alto* (mířit vysoko).

ALTO	sloveso	výskyt	výskyt*
1.	volare	324	325
2.	tenere	317	317
3.	mantenere	175	175
4.	sparare	116	117
5.	portare	34	34
6.	mirare	11	11

1. *Un falco vola alto.*
2. *Siete l'orgoglio dell'Italia e tenete alto l'onore dello stato nelle missioni estere.*
3. *Ma la polizia mantiene alto il livello di allerta.*
4. *Fanfani nella sua dichiarazione di voto spara alto.*
5. *Grazie ragazzi che portate alto l'onore italiano!*
6. *È un poeta che mira alto, a risolversi cioè in un poema cosmico.*

AMARO (hořký)

Nejznámější spojení slovesa a tohoto adjektiva je *ridere amaro* (smát se hořce), ačkoliv výsledky z *itWacu* mluví jinak. Serianni rovněž uvádí příklad *ingollare amaro* (polknout hořce), avšak s tím jsem ani v jednom z korpusů neuspěla.

AMARO	sloveso	výskyt	výskyt*
1.	masticare	113	114
2.	sorrivere	66	67
3.	ridere	17	18
4.	piangere	2	2

1. *Il Milan invece mastica amaro per la prima sconfitta interna stagionale.*
2. *Prodi è appena sceso dall'aereo, sospira, poi sorride amaro.*
3. *E ride amaro, come la lumaca..*
4. *Enormi gocce di sudore gli cadevano giù mentre piangeva amaro..*

BASSO (nízký)

Podobně jako *alto*, i toto adjektivum stojí především u sloves pohybu.

BASSO	sloveso	výskyt	výskyt*
1.	volare	130	
2.	passare	54	
3.	tenere	44	
4.	mantenere	36	
5.	risultare	22	
6.	vendere	10	

1. *Improvvisamente ho sentito il rumore di un aereo che volava basso..*
2. *Anche se l'elicottero militare perlustra la costa e ci **passa basso** sopra la testa..*
3. *Il Milan **tiene basso** il ritmo della partita.*
4. *I venti tropicali **mantengono basso** il livello di umidità..*
5. *Lo stato della sostenibilità della società italiana **risulta basso**.*
6. *Vendo **basso** elettrico Johnson praticamente nuovo per mancato utilizzo.*

BIANCO (bílý)

Předpokládala jsem, že se adjektivum *bianco* bude pojít se slovesem *lavare* (vyprat doběla), jejichž spojení je hojně užívané v reklamě. Při zadání dotazu v *itWacu* jsem však nenašla výskyt žádný. Proto jsem použila korpus *itTenTen*, který mi vyhledal i další sloveso, s nímž se toto adjektivum může vyskytnout.

BIANCO	sloveso	výskyt	výskyt*
1.	vestire	4	4
2.	lavare	1	1

1. *Sul campo non veste bianco come volevano le regole ai tempi di Borg.*
2. *Pare che Berlusconi non **lavi bianco** che più bianco non si può.*

CARO (drahý)

CARO	sloveso	výskyt	výskyt*
1.	costare	455	455
2.	pagare	191	191
3.	tenere	50	50
4.	vendere	31	31

1. *Muoversi in treno costa caro ma gli studenti hanno il 50% di sconto.*
2. *Perchè **pagherete caro** tutto quello che avete fatto!*
3. *Ma è anche un raro privilegio che io **tengo caro**.*
4. *Crede che certe cose che si vendono, si **vendono caro**.*

CERTO (jistý)

Pro vyhledání tohoto adjektiva jsem rovněž použila oba italské korpusy. *Certo* se pojí s mnoha slovesy, četnost výskytů je však malá a málokdy tvoří konstrukci, v níž by stálo jako adjektivum s funkcí adverbia. Při hledání výskytu* jsem však objevila spojení i v *itWacu*, kde předtím byly výsledky nulové. Zapsala jsem tedy oba, přičemž první z nich pochází z korpusu *itTenTen*.

CERTO	sloveso	výskyt	výskyt*
1.	venire	3	361/198
2.	arrivare	1	47/55

1. *Io sto per morire ma Dio verrà certo a visitarvi e vi farà uscire da questo paese.*
2. *L'Inter non **arriva certo** da una buona presentazione contro il Torino.*

CHIARO (jasný)

Jeden z nejužívanějších příkladů konstrukce adjektiva v příslovečné funkci se slovesem je *parlare chiaro* (mluvit jasně), čemuž i napovídá četnost výskytů.

CHIARO	sloveso	výskyt	výskyt*
1.	parlare	3,371	3,563
2.	risultare	1,351	1,587
3.	dire	578	618
4.	vedere	214	265
5.	rispondere	6	6

1. *I risultati parlano chiaro ed in effetti non ci si poteva aspettare diversamente.*
2. *Chiarito un punto risultò chiaro tutto il resto.*
3. *Ti dice chiaro che la politica americana è orribile e sbagliata.*
4. *Si vede chiaro che non mi ama.*
5. *Vorrei che i responsabili delle Ferrovie dello Stato rispondessero chiaro, almeno una volta, alle nostre richieste.*

CORTO (krátký)

Renzi ve své gramatice uvádí jako vzor *tagliare corto* (zkrátit), který je zřejmě dle výsledků nejčtenějším spojením tohoto adjektiva se slovesem.

CORTO	sloveso	výskyt	výskyt*
1.	tagliare	336	337
2.	battere	48	48
3.	respingere	28	28
4.	toccare	9	9

1. *„Ho capito“ tagliò corto il re lupo e ritornò in Europa.*
2. *Chiellini batte corto, Di Natale mette fuori per far soccorrere un giocatore..*
3. *Il portiere laziale respingeva corto a mani aperte.*
4. *Bonomi tocca corto per Toledo che crossa in aerea..*

DIFFICILE (těžký , komplikovaný)

DIFFICILE	sloveso	výskyt	výskyt*
1.	parlare	22	22
2.	dire	10	10

1. *Ora, se io parlo difficile, il livello di comprensione si abbassa paurosamente.*
2. *In quest'arte che si dice difficile per la misura e il tono,..*

DRITTO (rovný)

Velmi zajímavé je u tohoto adjektiva spojení *rigare dritto* (sekat latinu), o kterém píší v jedné ze svých gramatik Dardano a Trifone. Jak lze vidět v tabulce, nepatří však mezi hojně vyskytovaná.

DRITTO	sloveso	výskyt	výskyt*
1.	andare	615	635
2.	tirare	420	430
3.	guardare	274	277
4.	proseguire	193	196
5.	continuare	52	54
6.	rigare	33	33

1. *Il suo pensiero va dritto alle trasgressioni che non concedono facili recuperi.*
2. *Qualche giocatore sorride, qualche altro tira dritto a testa bassa.*
3. *Lo blocco nel corridoio e le guardo dritto negli occhi.*
4. *Proseguite dritto fino al primo corrimano da soffitto.*
5. *Lasciato il rifugio sulla destra, continuiamo dritto sulla sterrata principale che prosegue in discesa.*
6. *Beninteso che se non riga dritto finisce in galera.*

DURO (tvrdý, pevný)

Konstrukce *tenere duro* (trvat na svém) je příklad, který se objevuje ve většině pramenů týkajících se této problematiky. Tomu také odpovídá frekventovanost výskytů.

DURO	sloveso	výskyt	výskyt*
1.	tenere	1,412	1,414
2.	picchiare	210	211
3.	lavorare	185	185
4.	colpire	94	95
5.	dire	13	13

1. *Ma teniamo duro perchè le cose stanno cambiando.*
2. *Fa molto caldo, il sole picchia duro..*
3. *Lavoriamo duro, c'è tanto da fare.*
4. *L'opposizione, oltre la pretenziosa retorica, colpisce duro.*
5. *„Questi qui saranno i prossimi sulla lista“, diceva duro.*

FORTE (silný)

Forte je zcela jistě nejvyskytovanějším adjektivem ve funkci adverbia. Podle výsledků v korpusu se nejčastěji užívá ve spojení *andare forte* (jít rychle), gramatiky však opětovně uvádí konstrukce *parlare forte* (mluvit nahlas) nebo např. *ridere forte* (hlasitě se smát). Sloves, s kterými toto adjektivum tvoří ustálená spojení, je však mnoho. Zde jsou rozdělena do dvou tabulek: t1 a t2.

t1

FORTE	sloveso	výskyt	výskyt*
1.	andare	1,540	1,540
2.	stringere	710	711
3.	battere	581	581
4.	correre	167	167
5.	dire	153	153

t2

6.	ridere	109	109
7.	parlare	56	56
8.	tenere	56	56
9.	piangere	40	40

1. L'auto, che andava forte, ha sbandato, sbattendo contro tre platani.
2. Le braccia della mamma mi *stringono forte*, mi soffocano quasi.
3. Ma il cuore le *batteva forte forte* in petto.
4. Per quanto gli altri *corrano forte*, lui finisce sempre in testa.
5. E per una volta *dice forte* e chiaro cosa gli passa per la mente.
6. Avevano tante bandiere, *ridevano forte*, pensavo mi volessero prendere in giro.
7. Rideva e *parlava forte* e gestiva senza badare alla vita.
8. Si metta comodo e si *tenga forte* per sentire quello che sentirà.
9. La legarono stretta, mentre lei *piangeva forte*, gridando che voleva il suo papà.

GENUINO (čistý, přírodní)

GENUINO	sloveso	výskyt	výskyt*
1.	nutrire	7	7
2.	mangiare	1	1

1. Tutta quella gente per cui nutriamo genuino, semplice odio.
2. E sono convinto che a casa mia si *mangi genuino*.

GIOVANE (mladý)

Zdalo se, že jediným slovesem vhodným k utvoření spojení s adjektivem *giovane*, bude *vestire* (oblékat se mladě) – též známá konstrukce, která je produktem jazyka reklamy. Korpus však našel další sloveso, které bylo užito po boku tohoto adjektiva.

GIOVANE	sloveso	výskyt	výskyt*
1.	parlare	4	4
2.	vestire	2	3

1. „La rete è giovane e parla giovane“, ha affermato.
2. *Vesto giovane* attento alle lodi ai complimenti che me ne faccio..

GIUSTO (správný)

GIUSTO	sloveso	výskyt	výskyt*
1.	trovare	897	897
2.	vedere	105	105
3.	parlare	53	53
4.	pensare	42	42
5.	colpire	10	10
6.	rispondere	9	9

1. Non trovo giusto che siano sempre i risparmiatori a pagare.
2. Quindi *vedo giusto* che sia l'acquirente a lasciarlo per primo.
3. Mi pare che, fin qui, *parlo giusto*.
4. *Pensavo giusto* che di mia moglie neppure si sospettasse.
5. Se andava bene *colpiva giusto* la mano.
6. Se *rispondi giusto* confermi la grande opinione che ho di te.

GROSSO (velký, hrubý)

GROSSO	sloveso	výskyt	výskyt*
1.	rischiare	378	378
2.	sparare	14	14
3.	sbagliare	4	4
4.	bere	2	2

1. *Continuando così si rischia grosso.*
2. *Se gli sperimentatori non prendono coraggio e **sparano grosso**,...*
3. *Chi pensa che Andy è una tipa freddina, si **sbaglia grosso**.*
4. *Boemo socchiuse gli occhi e sorrise come uomo che non **beve grosso**.*

ITALIANO (italský)

Adjektivum *italiano* zmiňuje Serianni v konstrukci *parlare italiano* (mluvit italsky). V jiných ustálených spojeních se jako adjektivum vyskytuje zřídka.

ITALIANO	sloveso	výskyt	výskyt*
1.	parlare	1,195	1,196
2.	mangiare	13	13
3.	vestire	4	4
4.	calzare	1	1

1. *Nonostante sia cresciuta in una famiglia in cui si parla italiano, Laila conosce solo tre parole.*
2. *Oggi anche in Angola si **mangia italiano**: il paese è diventato un importatore di pasta.*
3. *Porto le scarpe marroni, parlo con parole italiane e **vesto italiano**.*
4. *Oggi nel mondo si **spara italiano**, si **veste italiano**, si **calza italiano**.*

LEGGERO (lehký)

Stejně jako adjektivum *bianco*, také *leggero* se vyskytuje v reklamní mluvě v konstrukci *vestire leggero* (obléknout se nalehko). Je však možné vidět jej i v jiných spojeních.

LEGGERO	sloveso	výskyt	výskyt*
1.	volare	25	25
2.	mangiare	14	14
3.	correre	9	9
4.	cadere	4	4
5.	vestire	2	2

1. *Un petalo rosa vola leggero sospinto dal vento.*
2. *Oggi a pranzo giuro che mangio leggero!*
3. *Il cervo assetato, infatti, corre leggero vero l'acqua.*
4. *I ciliegi sono in fiore e il sole cade leggero al suolo, sui rami degli alberi fioriti,..*
5. *Se Dio mi concedesse un poco di vita, vestirei leggero, mi appiattirei al sole,..*

LENTO (pomalý)

Při použití *itwacu* jsem u prvního dotazu neuspěla, proto jsem použila *itTenTen*. Prostřednictvím druhého zmiňovaného korpusu jsem našla níže vypsaná slovesa. Stejně jako u adjektiva *certo* jsem však při neupřesnění slovního druhu u adjektiva, tedy při hledání výskytu*, objevila spojení také v prvním korpusu. Zapsala jsem tedy opět oba, přičemž první z nich odpovídá výskytu v korpusu *itTenTen*.

LENTO	sloveso	výskyt	výskyt*
1.	andare	5	32/73
2.	correre	4	12/7
3.	parlare	4	13/4
4.	camminare	2	33/28
5.	cadere	1	6/4

1. *Certo che vado lento, lento come un treno a vapore.*
2. *Il fiume corre lento fruscando sotto i ponti.*
3. *Parlava lento e impacciato, ma imperioso.*
4. *Tris camminava lento, tra gente che mangiava gelati.*
5. *Cade lento come scintillante polvere di stelle soffiata via.*

NETTO (čistý)

Adjektivum *netto* se velmi často vyskytuje vedle dalšího adjektiva *chiaro* v konstrukci *dire chiaro e netto* (říct stručně a jasně). Samozřejmě se ale pojí také s dalšími slovesy.

NETTO	sloveso	výskyt	výskyt*
1.	stagliare	19	19
2.	tagliare	9	9
3.	dire	7	7
4.	rispondere	5	5
5.	risultare	5	5
6.	troncare	4	4

1. *Il profilo della città si staglia netto pochi chilometri a ovest.*
2. *Mussolini taglierà netto i legami con De Ambris e con D'Annunzio.*
3. *Lo dice netto il presidente degli industriali pugliesi Giovanni Mongelli.*
4. *„Non c'è e non ci sarà“, risponde netto Formigoni.*
5. *Il giudizio degli elettori del nostro Paese risulta netto.*
6. *„Dev'essere la verità“, troncò netto il padre.*

PESANTE (těžký)

PESANTE	sloveso	výskyt	výskyt*
1.	mangiare	54	54
2.	cadere	19	19
3.	andare	15	15
4.	respirare	2	2
5.	vestire	1	1

1. *Mi rendo conto che si mangia pesante.*
2. *Il silenzio cade pesante oscurando il cielo, nascondendo la luce.*
3. *Gli USA vanno pesante nella lotta contro questa nuova piaga.*
4. *Lo spirito pratico dei pionieri respira pesante nella vita metropolitana.*
5. *L'inverno ci si veste pesante,..*

PIANO (plochý, pomalý)

Velmi často se vyskytuje ve funkci adverbia adjektivum *piano*. Konstrukce se slovesem *fare* (dělat opatrně, potichu), kterou zmiňuje ve své gramatice Patota, či *andare* (jít pomalu), o které mluví Hamplová, jsou dle korpusu ty nejfrekventovanější.

PIANO	sloveso	výskyt	výskyt*
1.	fare	25	196
2.	andare	17	1,094
3.	avvicinare	17	72
4.	salire	11	41
5.	camminare	5	107
6.	muovere	2	70

1. *Fai piano, c'è il rischio di incendiare i soldi!*
2. *E anche chi non ha bevuto, vada piano.*
3. *Un leggero fruscio si avvicina piano.*
4. *I due avviarono nel castello e salirono piano le scale che portavano alle rispettive stanze.*
5. *Lo sconosciuto camminava piano perchè è questo che si fa quando si parla.*
6. *Quando il semaforo diventa verde si muovono piano.*

PROPRIO (vlastní, skutečný)

Vyhledávání tohoto adjektiva ve funkci adverbia je oproti ostatním adjektivům komplikovanější. Ačkoliv se pozičně nachází za slovesem, převážně však modifikuje význam jiného adjektiva, které po něm následuje, a užívá se ve významu 'opravdu, zrovna'.

Také zde jsem k hledání využila korpus *itTenTen*. *Itwac* totiž nevyhledal jediný výskyt spojení tohoto adjektiva se slovesem. Ovšem stejně jako u adjektiva *lento*, při neurčení slovního druhu se vyskytla spojení i v druhém korpusu.

PROPRIO	sloveso	výskyt	výskyt*
1.	dire	24	5,061/2,607
2.	sembrare	21	15,960/7,721
3.	servire	11	2,641/1,332
4.	fare	6	7,879/4,774

1. *Lo dici proprio sul serio?*
2. *Oggi **sembra proprio** la giornata adatta per non concludere niente.*
3. *Credo che questo incontro **serva proprio** a collocare le azioni più squisitamente..*
4. *Ma al momento di votare lui non ce la **face proprio**.*

SANO (zdravý)

SANO	sloveso	výskyt	výskyt*
1.	mangiare	52	52
2.	vivere	4	4
3.	cucinare	1	1

1. *Chi mangia sano, torna alla natura.*
2. *Mangia tanti grassi e **vivrai sano**: lo ha detto il dottore..*
3. *Ogni tanto anche io **cucino sano**!*

SILENZIOSO (tichý)

SILENZIOSO	sloveso	výskyt	výskyt*
1.	scorrere	15	15
2.	muovere	11	11
3.	sedere	11	11
4.	camminare	5	5
5.	parlare	1	1
6.	volare	1	1

1. *Per noi, che ci viviamo all'interno l'universo scorre silenzioso di e notte.*
2. *L'oggetto, che si muoveva silenzioso oscillando, è stato osservato da diversi testimoni e..*
3. *Harry sedette silenzioso e ascoltò a fondo.*
4. *L'amore camminerà silenzioso perchè un cipresso non muore mai.*
5. *Tra quelle stelle leggere e il buio che mi parla silenzioso, cosa c'è lì in fondo..*
6. *L'oggetto volava silenzioso.*

SOCIALISTA (socialistický)

Adjektivum *socialista* je z mého výchozího seznamu jediným adjektivem ve funkci adverbia, které utváří konstrukci pouze s jedním slovesem.

SOCIALISTA	sloveso	výskyt	výskyt*
1.	votare	10	10

1. *Delle sue idee private, votava socialista come il nonno..*

SODO (tvrdý, tuhý)

Rovněž u tohoto adjektiva jsem předpokládala, že tvoří jedinou konstrukci, a to *lavorare sodo* (tvrdě pracovat). Na další příklad užití však poukazuje Renzi ve spojení *dormire sodo* (spát tvrdě) či Seriani uvádějící *picchiare sodo* (tvrdě zmlátit).

SODO	sloveso	výskyt	výskyt*
1.	lavorare	388	423
2.	picchiare	20	20
3.	studiare	11	11
4.	dormire	9	9

1. *Ma ci sono economisti che lavorano sodo per realizzare questo obiettivo.*
2. *Si corre in Francia e le squadre di casa picchiaranno sodo.*
3. *È una scuola impegnativa, dove si studia sodo.*
4. *La mamma dorme sodo e dormirà, mai più nessuno la risveglierà.*

STORTO (křivý)

STORTO	sloveso	výskyt	výskyt*
1.	andare	606	641
2.	guardare	180	200
3.	girare	49	52

1. *Se poi qualcosa andava storto e ci si faceva male, non aveva importanza.*
2. *So che alcuni guardano storto i metallari, pensano che siano satanici.*
3. *Qualcosa mi gira storto nei tuoi due interventi.*

TONDO (kulatý)

Adjektivum *tondo* nalezneme nejčastěji ve spojení *dire chiaro e tondo* (říct otevřeně), samo o sobě se pojí se slovesy zřídka. K hledání jsem tedy užila také korpus *itTenTen*, kde jsem ale objevila *tondo* ve funkci adverbia pouze u slovesa *girare*.

TONDO	sloveso	výskyt	výskyt*
1.	girare	3	12

La privacy è rispettata, una tenda gira tondo tondo attorno a letto..

VELOCE (rychlý)

VELOCE	sloveso	výskyt	výskyt*
1.	correre	560	560
2.	andare	320	320
3.	camminare	78	78
4.	muovere	52	52
5.	parlare	19	19
6.	mangiare	8	8

1. *La locomotiva corre veloce su altre rotaie.*
2. *Si **andava veloce** ma la fame cresceva e cresceva.*
3. *Quando a causa degli anni non potrai correre, **cammina veloce**.*
4. *Lui si **muove veloce** per riordinare e per far presto.*
5. *Il secondo uomo si alza e indossa una bombetta: **parla veloce** staccando ogni suono..*
6. *Tutti dovevano abituarsi al fatto che l'arcivescovo **mangia veloce** e si sporca come un maiale.*

VICINO (blízký)

VICINO	sloveso	výskyt	výskyt*
1.	stare	1,888	1,889
2.	trovare	1,241	1,241
3.	passare	742	742
4.	andare	495	495
5.	venire	204	205

1. *Essi staranno vicino al re seguendolo in ogni movimento.*
2. *Quasi tutti gli appartamenti si **trovano vicino** al mare.*
3. *Mentre prendevo i bagagli, l'indiano mi **passò vicino** e mi sussurrò con dolcezza..*
4. ***Vado vicino** al fuoco, mi siedo e chiudo gli occhi.*
5. *Lasciate che i buoni mi **vengano vicino**.*

4. Klasifikace adjektiv fungujících jako adverbia

V této kapitole se pokusím vytvořit vlastní rozdělení adjektiv fungujících jako adverbia. Převážně se v seznamu nachází adjektiva, od nichž existují a běžně se vyskytují odvozená adverbia. Nalezneme v něm ovšem také adjektiva, od nichž se odvozená adverbia vyskytují pramálo, či dokonce vůbec neexistují.

4.1. Adjektiva odvozující adverbia

Tato skupina disponuje adjektivy, která jsou schopna pomocí sufixu *-mente* vytvořit odvozená adverbia. Taková adverbia také mohou s danými slovesy tvořit konstrukce. Mezi konstrukcemi sloveso + adjektivum ve funkci adverbia a sloveso + odvozené adverbium se však v některých případech mohou vyskytnout významové rozdíly. U každého adjektiva v této skupině tedy nejdříve uvedu odvozené adverbium. Poté vytvořím konstrukci se slovesem a pokusím se vystihnout případné sémantické rozdíly mezi oběma možnými konstrukcemi.

1. *ALTO*

– *ALTAMENTE* (vysoce): *tenere alto* × *tenere altamente*

Zatímco konstrukcí *tenere alto* se rozumí ‘držet něco ve výšce, vysoko’, spojení *tenere altamente* znamená ‘držet něco na vysoké úrovni’. Ve smyslu vysoko ve výšce se tedy adverbium *altamente* neužívá. Časteji však rozvíjí adjektiva ve spojeních jako „*sostanza altamente tossica*“ – vysoce (velmi) toxická látka.

2. *AMARO*

– *AMARAMENTE* (hořce): *ridere amaro* × *ridere amaramente*

3. *BASSO*

– *BASSAMENTE* (nízce): *volare basso* × *volare bassamente*

4. *CARO*

– *CARAMENTE* (draze): *pagare caro* × *pagare caramente*

5. *CERTO*

– *CERTAMENTE* (jistě): *venire certo* × *venire certamente*

6. CHIARO

– *CHIARAMENTE* (jasně): *vedere chiaro* × *vedere chiaramente*

7. DIFFICILE

– *DIFFICILMENTE* (náročně): *parlare difficile* × *parlare difficilmente*

8. DURO

– *DURAMENTE* (tvrdě): *tenere duro* × *tenere duramente*

U dvojic 2 – 8 jsem po delším zkoumání sémantické rozdíly v konstrukcích nenašla. Všechny tyto dvojice se mi jeví jako zcela totožné, ačkoliv spojení slovesa s daným adverbium se v lidové italštině užívá minimálně.

9. FORTE

– *FORTEMENTE* (silně, nahlas): *parlare forte* × *parlare fortemente*

U této konstrukce je podle Serianniho významový rozdíl zcela zjevný. Zatímco spojením *parlare forte* se rozumí ‘mluvit nahlas, hlasitě’, *parlare fortemente* lze lze vidět přeložené jako ‘mluvit s nevráživostí’.

picchiare forte × *picchiare fortemente*

Ve spojení s některými slovesy však má tato dvojice význam shodný, zde tedy ‘tlouct silně, silou’.

10. GENUINO

– *GENUINAMENTE* (upřímně, přírodně): *nutrire genuino* × *nutrire genuinamente*

11. GIUSTO

– *GIUSTAMENTE* (správně): *trovare giusto* × *trovare giustamente*

Rovněž u dvojic 10 a 11 jsou konstrukce po sémantické stránce shodné.

12. ITALIANO

– *ITALIANAMENTE* (italsky): *parlare italiano* × *parlare italianamente*

Konstrukce *parlare italiano* a zřejmě i další konstrukce sloves s tímto adjektivem se významově liší od spojení s adverbium *italianamente*. Zatímco adjektivum se slovesem můžeme přeložit jako ‘mluvit italsky, italským jazykem’, konstrukce *parlare italianamente* vyjadřuje ‘mluvit jako Ital, shodně jako nějaký Ital’.

13. *LEGGERO*

– *LEGGERMENTE* (lehce): *vestire leggero* × *vestire leggermente*

V konstrukci se slovesem *vestire* může mít *leggero* i *leggermente* stejný význam, tedy ‘obléci se nalahko’. *Vestire leggermente* se však dá přeložit rovněž jako ‘obléci se snadno’. Někdy však může také rozvíjet další adjektivum ve smyslu „trochu“ – *Quando fa freddo ci si veste leggermente più pesante*. Když je zima, obléká se tu o trochu tepleji.

14. *LENTO*

– *LENTAMENTE* (pomalu): *andare lento* × *andare lentamente*

15. *NETTO*

– *NETTAMENTE* (jasně): *tagliare netto* × *tagliare nettamente*

16. *PESANTE*

– *PESANTEMENTE* (těžce): *mangiare pesante* × *mangiare pesantemente*

17. *PROPRIO*

– *PROPRIAMENTE* (přesně, vhodně): *dire proprio* × *dire propriamente*

18. *SANO*

– *SANAMENTE* (zdravě): *mangiare sano* × *mangiare sanamente*

19. *SILENZIOSO*

– *SILENZIOSAMENTE* (tiše): *scorrere silenzioso* × *scorrere silenziosamente*

20. *VELOCE*

– *VELOCEMENTE* (rychle): *correre veloce* × *correre velocemente*

Významy zbylých dvojic (14 – 20) v konstrukci se slovesem jsou zřejmě totožné. Přesto se však mnohá tato spojení sloves s adverbii vyskytují v běžném jazyce poskrovnu, zastupují je adjektiva v příslovečné funkci. Odvozená adverbia se však mohou vyskytovat vedle jiných slovních druhů.

4.2. Adjektiva s možným výskytem odvozených adverbí

Tato skupina se skládá z adjektiv ve funkci adverbia, od nichž je možné nalézt (např. v korpusu) odvozená adverbia, avšak jejich užití je minimální, v lidové italštině prakticky nulové.

1. *CORTO*
– *CORTAMENTE* (krátce)
2. *DRITTO*
– *DRITTAMENTE* (rovně)
3. *GROSSO*
– *GROSSAMENTE* (hrubě, drsně)
4. *PIANO*
– *PIANAMENTE* (pomalu)
5. *SODO*
– *SODAMENTE* (tvrdě)
6. *STORTO*
– *STORTAMENTE* (křivě, mylně)
7. *VICINO*
– *VICINAMENTE* (blízce)

4.3. Adjektiva neodvozující adverbia

Do této skupiny jsem zařadila zbylá adjektiva ve funkci adverbí, tedy ta, od nichž neexistují odvozená adverbia.

1. *BIANCO*
2. *GIOVANE*
3. *SOCIALISTA*
4. *TONDO*

ZÁVĚR

Tato bakalářská práce věnovaná italským adjektivům fungujícím jako adverbia je rozdělena na dvě hlavní části: teoretickou a analytickou.

Teoretická část obsahuje dvě kapitoly, které se snaží vystihnout obecný přehled o italských adjektivech a adverbích jako takových. Nejprve je v první kapitole uvedena základní charakteristika obou slovních druhů. Podrobněji se zde věnují funkcím adjektiv a adverbíí ve větě pro nastínění problematiky adjektiv ve funkci adverbíí, jimiž se zabývá další podkapitola práce a dále především analytická část. Následně je řešena klasifikace adjektiv a adverbíí, čemuž je věnována celá druhá kapitola. Nejdříve jsou uvedena adjektiva kvalifikativní, u nichž dále zmiňuji členění dle formy a dle postavení. Následují adjektiva determinativní a číselná. V klasifikaci adverbíí, která je pak méně obsáhlá, se zabývám dělením z hlediska formy a významu.

Hlavními informačními zdroji teoretické části jsou italské gramatiky, především pak *Grammatica italiana modulare* od dvojice autorů Maurizio Dardano a Pietro Trifone, a *Mluvnice italštiny* od Sylvy Hamplové.

Analytická část je také rozdělena do dvou kapitol, je však o něco rozsáhlejší než část teoretická. Nejdříve se stručně zabývá italskými korpusy, především korpusy *itWac* a *itTenTen*, tedy zdroji, které byly použity k vytvoření různých vzorků v této práci. Klíčové je v analytické části utvoření výchozího seznamu adjektiv fungujících jako adverbia, který je dále zkoumán za pomoci korpusu *itTenTen* a poté seřazen dle frekvence výskytů od nejčastějších po nejméně se vyskytující. Následující podkapitola pojednává o konstrukcích daných adjektiv se slovesy, které byly rovněž vyhledány prostřednictvím obou korpusů, tentokrát však především korpusem *itWac*, jehož výsledky jsou o něco přesnější. U každého adjektiva je uvedena tabulka s vyexcerpovanými vzorky sloves, s kterými se tato adjektiva v příslovečné funkci pojí nejčastěji. Pod tabulkami jsou uvedeny příklady jednotlivých konstrukcí ve větě, aby bylo patrné, že adjektivum zde opravdu zastává funkci adverbia. V další kapitole jsem se pokusila vytvořit vlastní klasifikaci těchto adjektiv na základě existence odvozených adverbíí. U adjektiv, od nichž existují odvozená adverbia, byly dále rozebírány sémantické rozdíly mezi konstrukcemi ‘sloveso + adjektivum ve funkci adverbia’ a

‘sloveso + adverbium’. V této části jsem se neobešla bez konzultací s rodilými mluvčími.

Cílem této práce bylo vytvořit co nejobsáhlejší seznam italských adjektiv fungujících jako adverbia, hlouběji je prozkoumat a rozšířením poznatků o každém z nich tak přispět k této dosud nemnoho popsané problematice.

RESUMÉ

Riassunto in italiano

Questa tesi si occupa della tipologia degli aggettivi in funzione avverbiale. È suddivisa in due parti principali: la parte teorica e la parte analitica.

La parte teorica si compone di due capitoli che cercano di presentare una panoramica generale degli aggettivi e degli avverbi italiani. Nel primo capitolo viene introdotta la caratteristica fondamentale di entrambi le parti del discorso. Mi occupo dettagliatamente delle funzioni degli aggettivi e degli avverbi all'interno della frase per abbozzare la problematica degli aggettivi in funzione avverbiale ai quali è dedicata un altro sotto-capitolo della tesi e soprattutto tutta la parte analitica. Il capitolo seguente si occupa della classificazione degli aggettivi e degli avverbi. Prima di tutto sono indicati gli aggettivi qualificativi e la loro suddivisione in relazione alla propria forma e posizione. Seguono gli aggettivi determinativi e gli aggettivi numerali. Nella classificazione degli avverbi, che non è così ampia, mi occupo della suddivisione dal punto di vista della loro forma e del significato.

Le grammatiche italiane sono le principali fonti di informazione nella parte teorica, soprattutto i libri *Grammatica italiana modulare* di Maurizio Dardano e Pietro Trifone e *Mluvnice italštiny* di Sylva Hamplová.

Anche la parte analitica si compone di due capitoli, ma è un po' più voluminosa della prima parte. All'inizio della parte pratica si informa sui corpus italiani, innanzitutto sui corpus *itWac* e *itTenTen* – le fonti che sono state usate per creare i vari campioni nella tesi. La creazione di un elenco iniziale degli aggettivi avverbiali è il punto chiave della parte analitica. Esso viene analizzato tramite il corpus *itTenTen* e ordinato secondo la frequenza di uso da quelli più numerosi a quelli che non ricorrono così spesso. Il sotto-capitolo successivo parla di costruzioni composte di aggettivi e verbi. Esse vengono trovate utilizzando entrambi i corpus ma, principalmente, col corpus più preciso – *itWac*. In tabella, sotto ogni aggettivo, sono ripostati i campioni dei verbi con cui gli aggettivi avverbiali si uniscono più spesso. Sotto queste tabelle sono citati gli esempi per esser evidente che l'aggettivo occupa la carica dell'avverbio. Nel secondo capitolo della parte analitica ho provato a creare la mia classificazione degli aggettivi in funzione avverbiale secondo l'esistenza degli avverbi derivati. Nel caso

degli aggettivi per i quali esistono gli avverbi derivati, sono state analizzate le differenze semantiche tra le costruzioni ‘verbo + aggettivo in funzione avverbiale’ e ‘verbo + avverbio’. In questa parte della tesi ho avuto bisogno dell'aiuto dei parlanti nativi.

L'obiettivo del lavoro è stato quello di creare un elenco degli aggettivi in funzione avverbiale il più ampio possibile, esaminarli più profondamente e approfondire le cognizioni di questa problematica poco descritta.

Summary in english

This bachelor's thesis devoted to Italian adjectives working as adverbs is divided into two main parts: theoretical and practical.

Theoretical part contains two chapters, which try to express a general overview of Italian adjectives and adverbs themselves. At first, there is a basic characteristic of both word classes in the first chapter. Here I deeply examine functions of these adjectives and adverbs in sentences for outlining an issue of adjectives in the function of adverbs with which the next subchapter deals with and then especially the analytical part. The second chapter afterwards is dedicated to the classification of adjectives and adverbs. First of all there are listed qualified adjectives where I follow up their division according to the form and the position. They are followed by determining and numerical adjectives. In the part of classification of adverbs, which is less extensive, I mention division in terms of form and meaning.

The major sources for the theoretical part are Italian grammars, especially *Grammatica italiana modulare* from couple of authors Maurizio Dardano and Pietro Trifone and also *Italian grammar* from Sylva Hamplová.

The analytical part is also divided into two chapters but it's slightly larger than the theoretical part. Firstly it briefly occupies with Italian corpuses, particularly corpuses *itWac* and corpus *itTenTen*, therefore the sources, which were used in this work for creation various samples. The key part in the analytical work is a formation of an initial list of adjectives functioning as adverbs, which are examined with the help of the corpus *itTenTen* and then sorted by occurrence from the highest to the lowest measures. Next chapter is about constructions of these adjectives together with verbs, which were also looked up through both corpuses. However in this case were used at the first place corpus *itWac* whose results are a little bit more precise. For each adjective there is made a table with found samples of verbs with which are these adjectives in adverbial function most often. Below each table there are few examples of each construction in a sentence to be obvious that adjectives really hold the position of adverbs. In another chapter I tried to form my own classification of these adjectives based on the existence of derivative adverbs. For adjectives from which there exist derived adverbs were further explored semantic differences between constructions 'verb + adjective working as

adverb ’ and ‘ verb + adverb ‘. In this part of the work I couldn’t dispense without consultation with native speakers.

The aim of this bachelor’s thesis was to compose as extensive list of Italian adjectives working as adverbs as possible, examine them deeply and with obtained knowledge about each of them contribute to this not much described issue.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- DARDANO, Maurizio – TRIFONE, Pietro, *Grammatica italiana modulare*, Milano 2002
- DARDANO, Maurizio – TRIFONE, Pietro, *La nuova grammatica della lingua italiana*, Bologna 2006
- HAMPLOVÁ, Sylva, *Mluvnice italštiny = Grammatica italiana*, Voznice 2004
- PATOTA, Giuseppe, *Grammatica di riferimento dell'italiano contemporaneo*, Novara 2006
- RENZI, Lorenzo et al., *Grande grammatica italiana di consultazione II.*, Bologna 1991
- SALVI, Giampaolo – VANELLI, Laura, *Nuova grammatica italiana*, Bologna 2004
- SERIANNI, Luca *Grammatica italiana*, Novara 2007

Internetové zdroje

- Internetový korpus *itWac* [online]. [cit. 2015-05-03].
Dostupné z: <https://kontext.korpus.cz/first_form>
- Internetový korpus *itTenTen* [online]. [cit. 2015-05-03].
Dostupné z:
<https://the.sketchengine.co.uk/bonito/run.cgi/first_form?corpname=preloaded/ittenten;>
- Encyklopedie italštiny *Treccani* [online]. [cit. 2015-04-22].
Dostupné z: <<http://www.treccani.it/>>
- Ústav českého národního korpusu [online]. [cit. 2015-04-22].
Dostupné z: <<https://ucnk.ff.cuni.cz/>>